

Latvijas Brīvo
arodbiēdrību
savienības
informatīvais
izdevums

ARODBIEDRĪBU AVĪZE Vienotībā spēks

Nr. 2 (4) 2006

INFLĀCIJA

Cenu pieaugums jeb inflācija mūsu uzmanības degpunktā ir jau gandrīz divus gadus. Pāris mēnešus pirms Latvijas pievienošanās Eiropas Savienībai (ES) cenu pieauguma tempi sāka strauji palielināties. Ja iepriekš inflācija visai stabili turējās pie 3—4% robežas gadā, tad jau pāris mēnešus pirms Latvijas pievienošanās ES šis cipars sāka lidojumu pa vertikāli, līdz pat sasniedza jaunus rekordus — 7,8% pieaugumu 2004. gada augustā. Arī šogad esam līderi starp visām ES valstīm inflācijas pieauguma jomā, kas lielu godu Latvijai nedara.

Visvairāk inflāciju balsta stingras valsts politikas trūkums, lietu atstāšana pārsvārā «pašplūsmā» cerības, ka pati dzīve visu noliks pie vietas. Droši vien kādu rītu mēs pamodīsimies no šī augstās inflācijas murga.

Tikai nav zināms, kādu cenu par to samaksāsim un pēc cik ilga laika tas notiks.

Ekspertu pētījumi liecina, ka pēdējos gados darba meklējumos no Latvijas ir izbraukuši ne mazāk kā 50 000 cilvēku darbaspējīgajā vecumā — tas ir jūtams zaudējums Latvijas ekonomi-

kai. Īrijā vien oficiāli reģistrēti 15 tūkstoši strādājošo no Latvijas, taču Īrijas iestādes uzskata, ka patiesībā šis skaits ir divas vai pat trīs reizes lielāks. Pētījumos arī prognozēts, ka tuvākajā laikā darba meklējumos no Latvijas izbrauks vēl vairāki desmiti tūkstošu cilvēku. Vai šī izceļošana nav ilgstošas valsts ekonomiskās politikas rezultāts?

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) uzskata, ka sen jau ir pienācis noteikt skaidru darba samaksas un darbaspēka politiku valstī. Ir muļķīgi iedomāties, ka cilvēku resursi Latvijā ir neierobežoti un ka esošajā demogrāfiskajā situācijā, kad nācija noveco, mū-

su valsts sociālais budžets nav nopietni apdraudēts.

LBAS ir par aktīvu un mērķtiecīgu rīcību inflācijas mazināšanā, kopā ar darba devējiem un valdību Nacionālajā Trīspusējā Sadarbības padomē apspriežot gan valsts budžeta pārpalikuma izlietojumu — pagājušajā gadā iekasēts par 114 miljoniem latu vairāk, nekā paredz valsts budžets —, gan par darba samaksas politiku, gan par iespējām ierobežot valsts budžeta tēriņu buma gada nogalē, gan par citiem inflāciju ierobežojošiem un iedzīvotāju labklājību veicinošiem pasākumiem.

Plašāk lasiet 2., 3. lpp.

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība aicina aktīvi diskutēt par nekustamā īpašuma nodokli

Savienības eksperti uzskata, ka jāpārskata valdības izstrādātā nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas metodika, jo tā pieņemta, nerēķinoties ar iedzīvotāju reālo maksātspēju, un šāda nodokļu reforma izraisītu inflācijas kārtējo Ģēdes reakciju.

Plašāk lasiet 4.lpp.

Kādu ceļu iesim turpmākajos septiņos gados?

Sabiedriskajai apspriešanai nodots Nacionālās attīstības plāns 2007.-2013.gadam. Arī Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībā norisinājās apaļā galda diskusija, kurā piedalījās gan savienības vadība un dažādu nozaru arodbiedrību vadītāji, gan uzņēmēju un pašvaldības pārstāvis, lai apmainītos viedokļiem par plānā nosprausto Latvijas attīstības virzienu.

Plašāk lasiet 5.lpp.

Vai tiesības uz izdienas pensijām ir sociālā dialoga produkts?

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība Aigaram Kalvītim nosūtījusi vēstuli, kurā paudusi nostāju, ka Labklājības ministrijas šā gada februārī izstrādātā koncepcija par izdienas pensiju piešķiršanu neparedz izdienas pensiju saņēmēju loka paplašināšanu un tādejādi ignorē citu ministriju, sociālo partneru un sabiedrības viedokļus.

Plašāk lasiet 6.lpp.

Attiecības ar Latvijas Kuģniecību uzlabojas

Latvijas Tirdzniecības flotes jūmeiku arodbiedrība (LTFJA) pašreiz ir noslēgusi koplīgumu ar Latvijas Kuģniecību (LK) par 24 kuģiem, kas strādā zem citu valstu karoga. — obrīd ir uzsāktas sarunas ar LK par koplīguma noslēgšanu par kuģiem — uz kuriem plīvo Latvijas karogs. Par šo procesu un problēmām, kas saistītas ar to, stāsta LTFJA prezidents Igors Pavlovs.

Plašāk lasiet 7.lpp.

INFLĀCIJA — IZAICINĀJUMS LATVIJAI

Egils Baldzēns

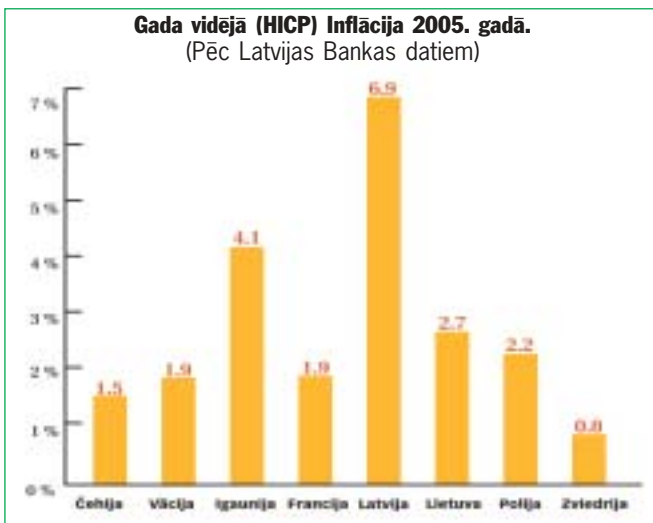
LBAS priekšsēdētāja vietnieks

Inflācija ir algas, pensijas un pabalsta pirkspējas samazināšanās. Pēdējos divos gados inflācija sasniegusi 14,3%! Ne jau velti 68% Latvijas iedzīvotāju uzskata, ka tieši dzīves dārdzības pieaugums ir mūsu lielākā nelaime. Tāpēc Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībai (LBAS) ir svarīgi analizēt, kādu ietekmi straujais cenu kāpums un mazās algas atstāj uz darbinieku un viņa ģimeni. Arodbiedrības valdības piešķirtos algu paaugstinājumus vērtē kā nepietiekamus. Ja ņemam vērā naudas pirkspējas kritumu, tie nav algu paaugstinājumi, bet tikai inflācijas īslaicīgas kompensācijas. Un allaž — novēlotas. Tā, piemēram, skolotājs (augstākā pedagoģiskā izglītība, darba stāžs līdz 5 gadiem) 2004. gada augustā «uz rokas» saņēma 127 latu lielu atalgojumu par savu darbu (par 1 likmi — 21 stunda nedēļā). Inflācija šo algu līdz 2006. gada 1. februārim jau bija samazinājusi par 11,94 latiem, un reāli atlika vien 115,06 lati. No 2006. gada februāra mūsu skolotājs saņem uz rokas 143 latus, kas formāli ir par 16 latiem vairāk nekā 2004. gada septembrī. Taču, ņemot vērā dzīves dārdzības pieaugumu, tas ir tikai par 2,50 latiem vairāk, jo arī 16 latu pielikuma vērtība šajā laikā ir dilusi par pusotru latu. Neatkarīgie eksperti apliecina, ka martā gada inflācija mēneša laikā pieaugs par veselu procentu (galvenokārt elektrotarifu kāpuma dēļ). Tātad 1. aprīlī mūsu skolotājam no pieauguma būs atlicis vairs tikai 1 lats un 30 santīmi. Tā izkūp skursteni tie daudzdzīvotāji 20 latu, kurus valdība esot pielikusi skolotāju algām.

Eksperti ir aprēķinājuši, ka Rīgā strādājošam cilvēkam inflācijas slogs ir ap 12%, bet, ja viņš lieto personīgo auto, tā pārsniedz 14%. Tātad daudziem inflācijas radītie zaudējumi ir ievērojami lielāki nekā mūsu aprēķinātie vidējie. Arī pieticīgais iz-

tikas minimums ir sasniedzis 112 latu robežu. Un ko šajā situācijā nozīmē minimālā alga — 69,42 lati pēc nodokļu atvilkšanas? Vai tā ir ekonomiskā nepieciešamība vai atbalsts ēnu ekonomikai? Būtībā zema minimālā alga un mazs ar nodokli neapliekamais minimums stiprina ēnu ekonomiku, noplicina valsts budžetu un ar milzīgo neoficiālo ienākumu masu izdara ievērojamu spiedienu uz cenu kāpumu.

Tieši tāpēc LBAS no valdības prasa minimālās algas un neapliekamā minimuma strauju pieaugumu un uzsver, ka šobrīd

valsts, šo lēmumu novilcinot, mākslīgi ielsaldē sabiedrības mazāk turīgās daļas ienākumus un neoficiāli to izmanto kā galveno inflācijas pieauguma ierobežotāju. Taču pēdējo divu gadu pieredze pārliecinoši pierāda — tā var stiprināt vienīgi ēnu ekonomiku un veicināt darbinieku aizplūšanu uz citām ES dalībvalstīm. Ne jau velti Lietuvā un Igaunijā inflācija ir krietni zemāka, bet minimālā alga un neapliekamais minimums - ievērojami augstāks. Latvijā neapliekamais minimums ir 32 lati, Lietuvā — 59 lati, bet Igaunijā — 90 lati.

Vai Latvijā ir rezerves, kuras neizmantot? Protams, ir! Tā, piemēram, 2004. gadā uzņēmumu vidējā peļņa pieauga vi-

dēji par 320% (izņemot bankas, apdrošinātājus), bet reālā alga — par 2,4%. Tā iekšzemes kopprodukts (IKP) divos gados pieauga par 18,7%, bet reālā alga — tikai par 12,1%. Mūsu darbaspēka izmaksas ir tikai 12,4% no vidējām izmaksām ES, bet cenu līmenis — 56,4%, IKP — 46,8%. Tātad darbaspēka izmaksas — algas, nodokļi, sociālās garantijas — ir daudzkārt zemākas nekā mūsu preču, pakalpojumu cenas un IKP apjoms. Un šī milzu starpība ir mūsu darba samaksas fonda rezerve. Vismaz daļa no tās ir mērķtiecīgi jāvirza uz darba samaksas un sociālo garantiju paaugstināšanu.

Augstā inflācija Latvijā zināmā mērā ir ES vienotās ekonomiskās telpas ietekme, kurā izpaužas ekonomikas «savienoto trauku» princips: jo zemākas cenas ir Latvijā, jo spēcīgāku spiedienu uz tām izdara citas Eiropas Savienības dalībvalstis; jo mazāk pati valsts regulē procesus, kuri ietekmē dzīves dārdzību, jo lielāka ir inflācija. Līdztekus ēnu ekonomikai, jūtamu iespaidu uz cenu pieaugumu atstāj arī valstī iepilūstošie Eiropas Sociālā fonda (ESF) līdzekļi, komercbanku kredīti, investīcijas, kā arī administratīvi regulējamo cenu kāpums (gāze, elektrība, siltums). Administratīvi regulējamās

cenās valsts būtībā vairs nespēj regulēt atbilstoši monopoluzņēmumu izmaksu patiesajam pieaugumam, jo par analīzes pamatu tiek ņemti monopola iesniegtie, nereti praktiski nepārbaudāmie dati. Liela problēma ir arī valsts budžeta līdzekļi — desmitiem miljoni latu, kurus gada beigās, gluži kā padomju laikos šturmeļot, vajadzīgi un arī bezjēdzīgi tērē valsts institūcijas. Šeit ir miljonu liela rezerve valsts attīstībai, sociālajai politikai un budžeta deficīta mazināšanai. Gan arodbiedrību, gan komercbanku eksperti var tikai daudzinaņ par šo problēmu. Valstsvīri pagaidām izliekas nedzirdam...

Inflācija nav neuzvarama — neuzvarama ir tikai mūsu bezdarbība!

Jāpalielinās arī darba ražīgumam

Juris Biķis

AS «Latvijas Finieris» padomes priekšsēdētājs

Protams, inflācija kā tāda grauj stabilitāti, traucē attīstību un nākotnes plānošanu. Apskatot šo problēmu, būtiski ir izdalīt to daļu, ko veido cenu izlīdzināšanās ES atvērtajā ekonomiskajā telpā un kurai ir jābūt. Pamatā visu resursu cenas, izvērtējot transportēšanas attālumus, izlīdzināsies, tostarp arī samaksa par darbu, ko mēs Latvijā vēlamies. Taču šis kāpums ir jākompensē ar darba ražīguma pieaugumu. Droši vien tā ir visgrūtāk pieņemamā likumsakarība darba ņēmējiem.

Bet diemžēl ir arī otra sadārdzinājuma daļa — pārspīlētā vai absolūti nepamatotā, ko veido nesabalansētās piedāvājuma un patēriņa attiecības — daļas iedzīvotāju straujais pirkspējas pieaugums uz kredītresursu rēķina.

Manuprāt, visnejēdzīgākais ir pašu kultivētais inflācijas gaidu efekts: «Vilks nāks, vilks nāks. Un beidzot arī atnāca... Mums taču bija taisnība!»

Bet varbūt būtu pareizāk domāt un darīt, lai nenāk, un nepieļaut to! Šķiet, ka kārtējā iespēja sādi vērtēt savu rīcību mums būs, radot gaisotni un darbojoties pārejā uz eiro.

Turklāt ļoti svarīgi darba ņēmējiem arodbiedrību paspārnē un darba devējiem ir domāt, kā no visa sava darba godīgi maksāt nodokļus, jo tikai tad valsts var sabalansēt straujo attīstības tempu ekonomikā, kurš arī palielina inflāciju.

Cenas var nobremzēt tikai kopīga rīcība

Mārtiņš Grāvis

Latvijas Bankas Sabiedrisko attiecību pārvaldes vadītājs

Latvijas Banka (LB) atkārtoti izteikusi bažas par cenu kāpumu, kas Latvijā aizsākās 2003. gada beigās un vērtējams kā nopietna problēma. Inflācija ir pārāk augsta no dažādiem viedokļiem — pirmkārt, tā jūtami skar iedzīvotājus, īpaši ar zemiem un fiksētiem ienākumiem, un, otrkārt, atstāta «izslimošanai», var nobremzēt tautsaimniecības attīstību, jo nozīmīgas izaugsmes pamatā ir tieši zema inflācija.

Saskaņā ar valdības lēmumu 2005. gada jūnijā tika izveidota starpministriju darba grupa, lai izstrādātu inflācijas ierobežošanas plānu. Tās darbā piedalījās arī LB pārstāvji. Viens no priekšlikumiem, ko darba grupa iekļāva plānā, bija pievienotās vērtības nodokļa (PVN) samazināšana pārtikas produktiem no 18% uz 5%. Tā ietekme būtu pietiekami nozīmīga — sagaidāmais inflācijas samazinājums ap 2% punktiem atkarībā no tirgotāju rīcības un iespējamā pieprasījuma pieauguma pēc citām precēm un pakalpojumiem. Tas labvēlīgi ietekmētu mazturīgo iedzīvotāju reālo pirkspēju.

Latvijas Banka aktīvi izmanto tās rīcībā atlikušos darba rīkus cenu pieauguma mazināšanā, taču ar to vien var nepietikt. Līdz ar lata piesaisti eiro, kas veikta saskaņā ar valsts mērķi 2008. gadā pāriet uz ES kopīgo valūtu, procentu likmes inflācijas mazināšanai vairs nelīdz — atliek iespēja ierobežot banku rīcībā esošos brīvos naudas līdzekļus, nosakot obligātās rezerves, kas tām jāglabā centrālajā bankā. Lai panāktu jūtamu rezultātu cenu pieauguma mazināšanā, jāiesaistās arī citām valsts institūcijām, nepaļaujoties uz atsevišķu pasākumu efektivitāti, bet darbinot plašu pasākumu kopumu.

Inflācijas ierobežošana prasis laiku

Oskars Spurdziņš
LR Finanšu ministrs

Galvenie pasākumi, lai samazinātu inflācijas līmeni nākamajos gados ir saistīti ar atbildīgas fiskālās politikas īstenošanu, stingrāku monetāro un kredītesības politiku, kā arī konkurences un uzņēmējdarbības veicināšanu. Turklāt ir skaidrs, ka inflācijas ierobežošana prasis zinā-

mu laika periodu, ko nosaka pieejamo makroekonomisko instrumentu raksturs.

Lai samazinātu inflācijas pieaugumu, straujas ekonomiskās izaugsmes laikā īstenota ierobežojoša fiskālā politika. Valdības izstrādātais un Saeimas akceptētais likums «Par valsts budžetu 2006.gadam» paredz ierobežotu fiskālo deficītu. Papildus valdība atteicās no akcīzes nodokļa degvielai paaugstināšanas 2006.gadā, kā arī tika pagarināts pārejas periods pievienotās vērtības nodokļa piemērošanai siltumenerģijas piegādēm iedzīvotājiem.

Valdība paredz turpināt uzsāktu fiskālo konsolidāciju, pakāpeniski samazinot valsts budžeta deficītu.

Apzinoties, ka cenu kāpums lielāku iespaidu atstāj uz mazāk turīgiem iedzīvotājiem, valdība ir veikusi virkni pasākumu, lai nodrošinātu minimālo ienākumu paaugstināšanu. Tā no 2006.gada 1.janvāra minimālā mēneša darba alga ir paaugstināta līdz 90 latiem, ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamais minimums paaugstināts līdz 32 latiem, bet nodokļa atvieglojuma apmērs par apgādībā esošām personām paaugstināts līdz 22 latiem mēnesī. Turpmāks ir plānots turpināt minimālās mēneša darba algas un ar iedzīvotāju ienākuma nodokli neapliekamā minimuma palielināšanu, kā arī būtiski samazināt iedzīvotāju ienākuma nodokli.

Inflāciju nevar apkarot ar politiskiem lēmumiem

Kristine Jančevska Baltic Screen

Salīdzinājumā ar 2005. gada februāri šogad patēriņa cenas Latvijā pieaugušas par 6,9 procentiem. Šāda inflācija ir lielākā visās Eiropas Savienības valstīs, lai gan salīdzinājumā ar janvāri, kad inflācija bija 7,6 procenti un aptuveni tāda bija turējusies vairākus mēnešus, ir vērojams samazinājums.

Tas liecināja finanšu ministram Oskaram Spurdziņam jau nākt klajā ar paziņojumu, ka inflācijas rādītāji ir stabilizējušies un pamazām sāk pazemināties. Pozitīvas tendences esot. To apliecinot degvielas palētināšanās un telekomunikāciju pakalpojumu cenu kritums, ko izsaukusi jauno telekomunikāciju pakalpojumu sniedzēju ienākšana Latvijas tirgū un līdz ar to konkurences palielināšanās. Tiesa, ministrs ir visai piesardzīgs savās nākotnes prognozēs par inflācijas rādītāju tālāku samazināšanos, jo procesi nenotiek tik strauji, kā valdība un tauta vēlētos.

Arī ekonomikas eksperti, kā liecina aģentūras LETA veiktā aptauja, neparedz strauju inflācijas samazināšanos.

Valsts līmenī inflācijas lielums vislielākās raizes sagādā attiecībā uz eiro ieviešanu, kas Latvijā varētu notikt jau 2008. gadā, taču kā Eiropas rekordistei inflācijas lieluma ziņā eiro ienākšana mūsu valstī varētu aizkavēties par gadu vai pat vairākiem gadiem — šādu viedokli nesēn paudusi starptautiskā reitingu aģentūra «Standard and Poor's».

Ko iedzīvotājiem nozīmē tik liela inflācija? Tas nozīmē, ka cenas turpina augt un par to pašu naudu viņi var iegādāties aizvien mazāk preču un pakalpojumu. Reāli tas rada vidējā dzīves līmeņa tālāku pasliktināšanos.

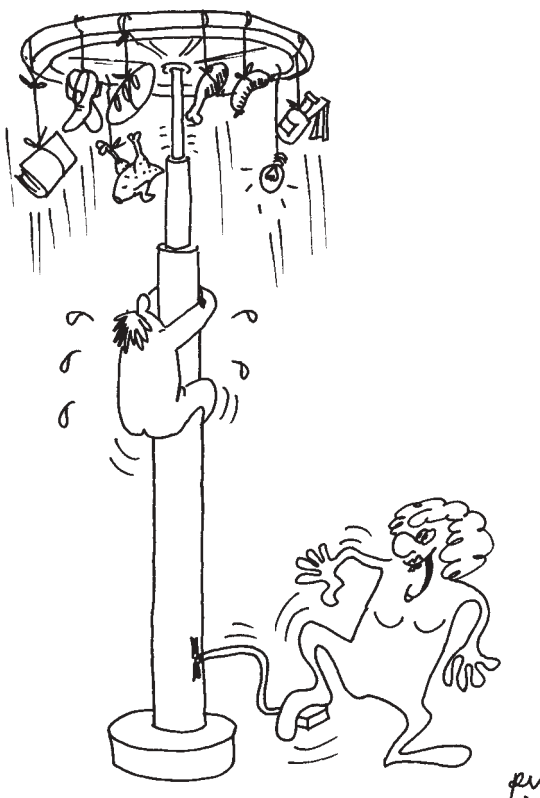
Februārī pārtikas cenas palielinājušās par 2,6 procentiem — tādā pašā līmenī kā pērnā gada februārī. Lielā mērā tas saistīts ar sezonālāti, jo dārgāki palikuši dārzeņi un augļi, kuru cena vidēji palielinājās par 22,6 procentiem.

Īpaši dārgāki ir kļuvoši gurķi, tomāti un paprika. Dārgāki ir arī kartupeļi un svaigās zivis, kā arī atspirdzinošie dzērieni. Mazs mierinājums, ka nedaudz lētāki kļuva atsevišķi piens un gaļas produkti.

Straujāk nekā pērn palielinājušās izmaksas mājokļu uzturēšanai, jo ir pieaugusi maksa par siltumenerģiju un atkritumu savākšanu. No 1. marta šajā sektorā izdevumu pieaugumu dos arī elektroenerģijas tarifu celšana, bet no 1. maija, iespējams, arī gāzes padārdzināšanās. Abu šo resursu cenas palielināšanās kārtējo reizi radīs lavīnveida efektu un cenu kāpumu itin visam.

Lai gan statistika liecina, ka pērn strauji augušas algas, inflācijas dēļ uzlabojumu savā materiālajā situācijā izjūt mazāk cilvēku, nekā tas varētu būt. Turklāt iepriecinošo statistikas rādījumu analītiķi saista ne tik daudz ar algu patiesu palielināšanos, kā ar kopumā slavējamo virzienu daudzviet tomēr atteikties no aplokšņu algām. Ka algas joprojām tiek izmaksātas bez nodokļu atvilkšanas, liecina tas, ka vidējā alga privātajā sektorā ir zemāka nekā valsts sektorā, kur finanšu disciplīna tiek uzraudzīta un kontrolēta stingrāk.

Ekonomikas eksperti uzskata, ka inflācijas lielumu turpmāk lielā mērā noteiks divi galvenie faktori: enerģētiskās cenas, kuras tieši pašlaik palielinās, un situācija patēriņa kredītēšanas tirgū, kas kļūst aizvien visaptverošāks un nonācis jau gandrīz līdz tādai situācijai, ka cil-

vēki joko: ja tev nav kredīta bankā, tad tevis nav vispār.

Ekonomikas ekspertus uztrauc inflācijas bīstami augstie rādītāji, un viņi aicina valdību beidzot spert kādus soļus inflācijas ierobežošanai un samazināšanai. «Ekonomistu apvienības 2010» prezidents Ojārs Kehris žurnālistiem ir izteicies, ka cenu un algu spirāle turpina palielināties un inflācijas palielināšanās ved pie tā, ka samazinās tautsaimniecības nozaru konkurētspēja.

Līdzīgas bažas paudis arī Latvijas Bankas prezidents Ilmārs Rimšēvics. Tautsaimniecības attīstības temps Latvijā ir ļoti straujš — pērn iekšzemes kopprodukta izaugsme bija 10 procenti, šogad paredz aptuveni 8 procentus. Ilgstoši saglabājoties tik augstam inflācijas līmenim, kāds tas ir mūsu valstī, situācija var

kļūt bīstama, jo var apdraudēt tālāku sabalansētu tautsaimniecības pieaugumu.

Valsts centrālās bankas vadītājs norāda uz inflācijas inerces risku (situāciju, kad ražotāji un pakalpojumu sniedzēji jau paredz noteiktu inflācijas līmeni un to iekļauj savos izmaksu aprēķinos), līdz ar to straujš uzlabojums nav gaidāms.

I. Rimšēvics ir izteicies, ka inflāciju būtu iespējams samazināt, ja valsts institūcijas īsteno konkrētus inflāciju pazeminošus pasākumus un Latvijas Bankas monetārā politika būtu pietiekami rezultatīva, bet naftas cenu kāpums būtu mazāks nekā pērn.

Jāteic, ka kopš lata piesaistes eiro, Latvijas Bankai vairs nav reālu ieroču situācijas stabilizēšanai savas valsts iekšienē, jo tai saistoši ir Eiropas kopējie lēmumi.

Ekonomisti izeju no situācijas redz konkurences veicināšanā (tās auglīgos rezultātus redzam telekomunikāciju jomā), bezdeficīta budžeta veidošanā, nodokļu politikas pārskatīšanā, uzkrājumu stimulēšanā un kredītēšanas ierobežošanā, kā arī administratīvi regulējot cenas.

Viens no valdības iecerētajiem pasākumiem inflācijas mazināšanai ir akcīzes nodokļa palielināšana. Taču tā ir atlikta uz nākamo gadu. Eiropas eksperti pret šo soli izturas skeptiski, brīdinot, ka nodokļu paaugstināšana patiesībā var izraisīt pretēju efektu un paaugstināt inflāciju tūlīt pēc eiro ieviešanas, kas nenoliedzami radīs iedzīvotāju neapmierinātību un opozīciju starptautiskajai Eiropas valūtai.

Paredzams, ka akcīzes nodokli nākamgad ieviešis energoresursiem. Skaidrs, ka tas kārtējo reizi radīs pašizmaksas sadārdzināšanos pilnīgi visās tautsaimniecības nozarēs, jo energoresursi ir nepieciešami jebkurai ražošanai un pakalpojumiem. Ministru prezidents Aigars Kalvītis televīzijā gan nesēn apgalvoja, ka šis nodoklis neatstāsot iespaidu uz māsaimniecībām. Tam grūti noticēt, jo Eiropas Savienības direktīva paredz akcīzes nodokļa ieviešanu elektroenerģijai, ogleņiem un kokam. Ja līdzīgu bažu nebūtu arī valdošajās aprindās, tad nezin vai būtu izveidota darba grupa, kas izvērtē nodokļa ietekmi uz patērētājiem un valsts budžetu. Pirmās ticamās prognozes varētu parādīties maijā.

Finanšu ministrs Oskars Spurdziņš uzsvēris, ka šis gads inflācijas samazināšanā būs izšķirošs. Valdība jau īstenojot plānu patēriņa cenu līmeņam samazināšanai, tāpēc patlaban nekādus jaunus pasākumus neesot plānots ieviest. Inflācijas pieauguma stabilitāte gan rāda, ka ar to, kas jau tiek īstenots, acīmredzot ir par maz vai arī pūliņi patiesībā nedod gaidīto efektu un risinājumi jāmeklē citur. Diemžēl mūsu valstī netiek ņemta vērā pasaules ekonomiskā pieredze, bet gan daudz kas tiek izlemts politiskā līmenī, nerēķinoties ar sekām, ko šādas neizsvērtas darbības var radīt valstij un tās iedzīvotājiem.

Viedokļi

Olga Lazdiņa, grāmatvede

Grūti ir iztikt, pat saliekot kopā algu ar pensiju. Cenas kāpj, bet nodokļus nesamazina. Toties pensiju, kas lielāka par Ls 100, apliek ar no-

dokli. Saņemu algu, bet maciņš jau drīz vien ir atkal tukšs. Nevar sprast, kur nauda paliek! Vajadzētu diferencēt nodokļu likmi — jo lielāki ienākumi, jo lielāks nodoklis.

Anna Plaude noliktavas pārzine

Es ar saviem ienākumiem varu iztikt. Man ir dārziņš, kur varu audzēt, ko pati vēlos, un ziemā iekrājumi arī ir. Brīvdienās piestrādāju citus darbus, un beigās tūri

labi varu savilkt galus kopā. Grūti iet tikai tiem, kas slinko.

Arnis Kursītis projektu vadītājs

Cenas celsies, jo jāpiemērojas Eiropas Savienības vidējām cenām. Uzskatu, ka inflācija nav nekāds slikts. Protams, daudziem ir grūti iztikt, jo viņi saņem zemas algas. Bet tie, kuriem algas ceļas un ir vairāk naudas, var vairāk nopirkt. Līdz ar to palielinās apgrozāmās naudas daudzums, kas pozitīvi ietekmē Latvijas ekonomisko attīstību. Domāju, ka jābaidās no zemiem ienākumiem, nevis no lieliem izdevumiem.

Janis Boltans grīdas segumu ieklājējs

Tā kā es daudz smēķēju, nepatīk, ka ceļas cigarešu cenas. Ja mums drīz maksās cigaretes tik dārgi kā Anglijā, tad būs jāatmet. Bija doma par automašīnas iegādi, taču degvielas cenas ir pārāk dārgas, tāpēc jāatliek šis pirkums. Arī ar meiteni aiziet pasēdēt kaut kur, kļūst arvien dārgāk.

Ikars Tunkelis meistars

Sakarā ar to, ka visam ceļas cenas, mēs par savu darbu arī palielinām samaksu. Vajadzētu palielināt algas, jo daudzi tagad braucu uz Īriju strādāt, bet tas liekas ir izmisuma solis.

Jāmaina valdības attieksme pret darba ņēmējiem

Latvijas Sabiedrisko pakalpojumu darbinieku arodbiedrības LAKRS priekšsēdētājs **Juris Kalniņš**

Inflācija šodien ir sekas tai valsts politikai, kāda realizēta iepriekšējos gados. Faktiski tautsaimniecības nozaru attīstība ir notikusi pēc neiejaukšanās principa — gan tirgus visu noregulēs. Un noregulēja arī!

Bet šodien tā ir liela problēma cilvēkiem, kas pelna mazu vai pat vidēji lielu un fiksētu algu un godī-

gi maksā nodokļus. Inflācijas cēloņi, manuprāt, galvenokārt ir lielā ēnu ekonomika — nodokļu nemaksāšana un aplokšņu algas, kā arī banku kredītēšanas politika.

Tāpat šobrīd sabiedrībai nav skaidrības par pasākumu kopumu, kas mazinātu inflāciju un tās ietekmi uz cilvēku ienākumiem un pirktspēju.

Diemžēl arodbiedrību prasības straujāk palielināt minimālo algu, ar nodokli neapliekamo minimumu u.c., kas tika izvirzītas iepriekšējos gados, kā arī 2005.gada 1.ok-

tobra protesta akcijas prasības nav guvušas atsaucsmi. Ja nu vienīgi daudzas partijas šobrīd tās izmanto priekšvēlēšanu laika solījumiem, nepaskaidrojot, ko no solījumiem un kāpēc nav izpildījušas iepriekšējos gados. Bet kā var nesolīt? Ja valdība jau šodien nevar pieņemt konkrētus lēmumus darba ņēmēju interesēs, tad nav jābrīnās, ka no Latvijas ļoti daudz cilvēku aizbrauc pelnīt iztiku. Bet tas nozīmē, ka valsts var nonākt kā ekonomiskā, tā sociālā bankrota priekšā.

Nozaru ziņas

Uztrauc speciālistu izbraukšana no valsts

Latvijas Metālistu arodbiedrības (LMA) kongresā kā sāpīgākā šī brīža problēma tika atzīta speciālistu aizplūšana uz ārvalstīm, kā arī zemās algas, kas ievērojami atpaliek no inflācijas. «Algu paaugstināšana būtu viens veids, kā atturēt cilvēkus no aizbraukšanas, bet nereti uzņēmumiem nākas izšķirties — paaugstināt algas vai samazināt štata vietas, kas nozīmētu arī darba ražīguma krišanos. Tie ir jautājumi, ko turpināsim risināt ar sociālā dialoga palīdzību,» kongresā pārrunāto rezumē LMA Darba aizsardzības padomes priekšsēdētājs Staņislavs Driksna.

Pārskatīti
SIA «Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija»

Latvijas Sabiedrisko pakalpojumu darbinieku arodbiedrība LAKRS SIA «Ziemeļvidzemes atkritumu apsaimniekošanas organizācija» (turpmāk SIA ZAAO) konstatēja darba koplīguma un darba kārtības noteikumu neatbilstību normatīvajiem aktiem. Balstoties uz organizācijā noslēgto darba koplīgumu, bija pamats uzskatīt, ka noteikumi tīša darba devēja vērsnās pret arodbiedrību un tās biedriem, neievērojot Latvijas likumu normas. Par laimi arodbiedrības LAKRS aktīvas un neatlaidīgas rīcības rezultātā darba koplīgumā iestrādātās pretlikumības tika atzītas par spēkā neesošām.

Diemžēl šis nav vienīgais darbinieku diskriminējošais nosacījums minētajā uzņēmumā. 2003.gada 15.augustā SIA ZAAO tika apstiprināti darba kārtības noteikumi, kuros paredzēts, ka darbinieka pienākums ir ziņot darba devējam, ja viņš iesaistījies arodbiedrībā.

Arodbiedrība LAKRS vērsās Valsts Cilvēktiesību birojā ar lūgumu noteikt, vai minēto darba kārtības noteikumu punktu var vērtēt kā cilvēktiesību pārkāpumu, uz ko saņēma atbildi, ka tas ir pretrunā ar tiesībām uz arodbiedrību brīvību.

Tagad arī Valsts darba inspekcija ir ierosinājusi administratīvo lietu, kuras ietvaros SIA ZAAO tiks izdots administratīvais akts.

LBAS aicina aktīvi diskutēt par nekustamā īpašuma nodokli

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) uzskata, ka jāpārskata izstrādātā nekustamā īpašuma nodokļa aprēķināšanas metodika, jo daudzi to nevarēs samaksāt. «Pašlaik zemes tirgus cenas dramatiski atšķiras no tās kadastrālās vērtības, bet jāuzsver, ka šīs situācijas «vaininieki» lielākoties ir fiziskas personas, kas nodarbojas ar nekustamo īpašumu pirkšanu un pārdošanu, spekulējot uz strauji pieaugošu cenu starpību. Tai pat laikā mūsu valstī vēl aizvien šāds peļņas gūšanas veids netiek uzskatīts par uzņēmējdarbību,» skaidro PKrīgers.

Paredzēts, ka pašvaldības nepieciešamības gadījumā varēs

«Mēs sagaidām atbildīgu valsts institūciju rīcību, precīzus aprēķinus un sabiedrības iesaistīšanu diskusijā, lai nekustamo īpašuma tirgū beidzot tiktu nodrošināts līdzsvars».

sniegt nodokļa atlaides, tomēr LBAS uzskata, ka šāda rīcība nav pareiza, jo pašvaldības veido budžetus gada sākumā. Līdz ar to šāds modelis sagrauj jebkuras iespējas pašvaldībai plānot budžetu, tai skaitā arī sociālo palīdzību.

Gan LBAS, gan Latvijas Pašval-

dību savienība (LPS) Ministru kabineta sēdē nopietni kritizēja valdības sākotnēji piedāvātās nekustamā īpašuma nodokļu likmes, kuras, piemēram, daudzdzīvokļu mājām Rīgā nodokli paaugstinātu 7,9 reizes, Jūrmalā — 5,5 reizes, vienas — divu ģimeņu mājām Rī-

gā — 6,2 reizes, rūpniecības uzņēmumiem — 5,2 reizes, kultūras objektiem — 7,1 reizi un tā joprojām.

LBAS norādīja — pat ja mēs samazinātu nodokļu likmi divas reizes (Finanšu ministrijas priekšlikums) vai 3 reizes (Tieslietu ministrijas piedāvājums), nodoklis tik un tā pieaugtu vismaz 2 reizes, nerēķinoties ar iedzīvotāju reālo maksāspēju.

Šāda nodokļu reforma izraisītu inflācijas kārtējo ķēdes reakciju. Arī Andris Jaunsleinis (LPS) uzsvēra, ka likmi paaugstināt vairāk kā 20-30% gada laikā ir nepieļaujami.

Esam pieteikuši arī savu dalību atbildīgajās darba grupās,» norāda Pēteris Krīgers.

Latvija nav gatava maksāt 18% PVN siltumam

Pēteris Krīgers
Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības priekšsēdētājs

LBAS speciālistu vidū izkristalizējušies divi veidi, kā celt iedzīvotāju labklājību. Viens no tiem ir palielināt cilvēku ienākumus, savukārt otrs — samazināt iedzīvotāju izdevumus, panākot, ka nodokļi un pakalpojumu tarifi netiek paaugstināti vai tiek paaugstināti atbilstoši iedzīvotāju maksāspējas līmenim.

«Jāpārliecina Eiropas institūcijas, ka pagaidām tik lielu PVN nodokli Latvijā ieviest nevar».

LBAS uzskata, ka lielākā daļa pašvaldību un arī iedzīvotāju nav gatavi maksāt 18% pievienotās vērtības nodokli (PVN) siltumenerģijai, jo tādejādi apkures izdevumi ir nesamērīgi lieli.

Reiz uz šādu nodokļa likmi būs jāpāriet, jo to prasa Eiropas direktīvas, bet, kamēr valstī nav tādas maksāspējas, atbildīgajām personām politisko diskusiju ceļā jāpārliecina Eiropas institūcijas, ka pagaidām tik lielu PVN nodokli Latvijā ieviest nevar.

LBAS uzskata, ka šis jautājums vēlreiz ir kārtīgi jādiskutē, neaizmirstot, ka galvenais ir aizstāvēt Latvijas iedzīvotāju intereses.

Rosina paaugstināt minimālo algu un neapliekamo minimumu

K.Kariņš:
«Nepieciešama kompleksa pieeja sociāli ekonomiskajām problēmām».

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībā (LBAS) viesojās ekonomikas ministrs Krišjānis Kariņš, lai pārrunātu valstī aktuālās sociāli ekonomiskās problēmas un diskutētu ar arodbiedrību pārstāvjiem. K.Ka-

riņš uzskata, ka, lai uzlabotu kopējo situāciju valstī, nepieciešama kompleksa pieeja sociāli ekonomiskajām problēmām, vispirms risinot divus sasāpējušus jautājumus, par kuriem ne vienu reizi vien runājusi arī LBAS.

K.Kariņš paziņoja, ka nepieciešams, pirmkārt, paaugstināt neapliekamo minimumu, kas ir ļoti būtiska mazo algu saņēmējiem. Otrkārt, Kariņš uzskata, ka jāpaaugstina arī minimālā alga, vienlaicīgi likvidējot tās sasaisti ar konkrētu profesiju, piemēram, skolotāju algām, lai minimālās algas paaugstinājums nenāk kā apgrūtinājums valsts budžetam, bet tieši otrādi — kā ieguvums, jo valsts kasē tiktu iekasēta lielāka nodokļu summa.

Sarunas laikā tika apspriests arī jautājums par pievienotās vērtības nodokļa likmes samazināšanu, kurai, kā atzina ministrs, pašlaik koalīcijā atbalsta nav. «Visu ministriju ekonomisti ir aprēķinājuši, ka šādam solim vismaz īslaicīgs pozitīvs efekts inflācijas mazināšanā būtu, tāpēc jāatzīst, ka lielākoties nav iebildumu pret šāda soļa būtību, bet gan pret iespējamajiem «robiem» valsts budžetā,» atzīst K.Kariņš.

Kas jāzina arodbiedrības biedram...

Sagatavoja LBAS juriskonsults Alfrēds Katlavs

...slēdzot darba līgumu

■ Darba līgums aizliedz intervijas laikā uzdot darbiniekam jautājumus, kas neattiecas tieši uz izpildāmo darbu, kā, piemēram, par ģimenes stāvokli, reliģisko pārliecību, piederību pie politiskās partijas vai darbinieku arodbiedrības, par nacionālo vai etnisko izcelsmi u.c.

■ Darba devēji mēģina apiet šo noteikumu, paredzot darba līgumā punktu, ka darbi-

nieka pienākums ir paziņot darba devējam par piederību pie arodbiedrības vai arī nekaļķoties ziņot par iestāšanos arodbiedrībā.

■ Ja šāds punkts tiek iekļauts darba līgumā, tas ir Darba likuma un Fizisko personu datu aizsardzības likuma pārkāpums.

■ Atcerieties, ka par tādiem gadījumiem arodbiedrības biedram ir tiesības ziņot Valsts darba inspekcijai!

Sagatavoja LBAS juriskonsults Kaspars Rācenājs

...saņemot darba uzteikumu

■ Darba likuma 110.pants noteic, ka darba devējam ir pienākums pirms darba līguma uzteikšanas darbiniekam — arodbiedrības biedram — saņemt attiecīgās arodbiedrības iepriekšēju piekrišanu.

■ Gadījumos, kad darba devējs uzskata darbu, bet neprasa, vai darbinieks ir arodbiedrības biedrs, darbinieka paša interesēs būtu ziņot darba devējam, kurā arodbiedrībā viņš ir un ka ir nepieciešama arodbiedrības piekrišana.

■ Jautājumu par darbinieka piederību arodbiedrībai darba devējs ir tiesīgs uzdot tikai un vienīgi pirms darba līguma uzteikšanas, kad tas vienlaikus ir arī viņa pienākums.

■ Ja arodbiedrība nepiekrīt darba līguma izbeigšanai, darba devējam nav tiesību uzteikt darba līgumu citā veidā, kā tikai, iesniedzot prasību tiesā mēneša laikā no brīža, kad arodbiedrība sniegusi noraidošo atbildi.

Kādu ceļu iesim turpmākajos septiņos gados?

Nacionālais attīstības plāns (NAP) ir politikas plānošanas dokuments no 2007. līdz 2013. gadam. Tas ir kompass, kas nosaka Latvijas galvenos attīstības virzienus un parāda valsts un sabiedrības svarīgākos uzdevumus ceļā uz tālāku mērķi politikā, ierēdņiem un ikvienam Latvijas iedzīvotājam. Pašlaik norisinās Nacionālā attīstības plāna sabiedriskā apspriešana. Arī Latvijas Brīvo arodbiedrību savienībā (LBAS) norisinājās apaļā galda diskusija, lai apmainītos viedokļiem par to, vai kompasa norādītais virziens ir pareizs.

Diskusijā piedalās LBAS priekšsēdētājs **Pēteris Krīgers**, LBAS priekšsēdētāja vietnieks **Egils Baldzēns**, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības priekšsēdētāja **Astrīda Harbacēviča**, Latvijas Industriālo nozaru arodbiedrības priekšsēdētāja **Rita Pfeifere**, Mašīnbūves un metālapstrādes rūpniecības uzņēmēju asociācijas valdes priekšsēdētājs **Vilnis Rantiņš**, Latvijas Veselības un sociālās aprūpes darbinieku arodbiedrības priekšsēdētājs **Valdis Keris**, kā arī Kuldīgas pilsētas domes un rajona padomes priekšsēdētājs **Edgars Zalāns**.

P.K.: Sākšu ar to, ka man šajā dokumentā gribētos vairāk konkrētības. Plānā parādās lietas, par kurām mēs (LBAS) esam cīnījušies 15 gadus, un tagad pēkšņi tas viss notiks!? Kādi būs šie ceļi, kas nodrošina cilvēkresursus? Par to mēs varam diskutēt, bet nevaram atrast atbildi šai dokumentā.

Pēteris Krīgers:
Plānā parādās lietas, par kurām mēs (LBAS) esam cīnījušies 15 gadus, un tagad pēkšņi tas viss notiks!?

Ir veikta laba situācijas analīze, bet nav skaidri pateikts, kā, balstoties uz valsts stiprajām pusēm, cīnīsimies pret vājajām. Turklāt plānā nav ne vārda par globalizāciju un tās ietekmi uz Latviju, kas liek domāt, ka mūsu valsts attīstība tiek plānota atrauti no starptautiskās vides.

Un visbeidzot, manuprāt, pilnīgi nepieņemama ir plānā iestrādātā ideja pašvaldību cilvēkus pārcelt civildienesta ierēdņu statusā. To nevar atbalstīt! Tas ir absurds!

V.R.: Piekritu, ka plāns ir stratēģisks, pat politisks dokuments. Lai tas tiktu realizēts, mums ir nopietni jādomā par jauniešu izglītību, jo pašlaik izglītības līmeni esam nolaiduši ļoti zemu, un tas bremzē jauniešu konkurētspēju Eiropā.

Vilnis Rantiņš: «NAP ir pirmais valsts attīstības dokuments, kur par prioritāti izvirzīta labklājība.»

Mēs uz savas ādas izjūtam kā dienvienu Austrumu Āzijas attīstība iespaido mūsu tirgu, un ar tādu konkurenci cīnīties ir bezjēdzīgi. Tāpēc nepieciešama uz zināšanām balstīta ražošana, bet primārais ir izglītība. Tomēr iepriecinošs ir fakts, ka NAP ir pirmais valsts attīstības dokuments, kur par valsts prioritāti izvirzīta labklājība.

A.H.: Par izglītības un zinātnes jomu šai plānā ir runāts diezgan daudz, arī par praktiskām lietām. Mēs gribētu izglītībā vairāk likt uzsvāru uz ētiskām un morālām vērtībām, jo bez tām nevarēsim izglītēt cilvēkus tāds, kādi vajadzīgi sabiedrības un valsts attīstībai. Savos priekšlikumos noteikti centīsimies iestrādāt lielāku valsts atbildību par izglītību.

Astrīda Harbacēviča:
«Mēs gribētu izglītībā vairāk likt uzsvāru uz ētiskām un morālām vērtībām.»

bet kas tad par to ir atbildīgs?

Lielākais NAP trūkums ir, ka nav nekādu indikatoru, pēc kuriem varētu prognozēt, kādi mērķi tiks sasniegti. Līdz ar to uzskatu, ka praktiskajam darbam tas nav derīgs, jo bez šīs indikatoru daļas tas paliek tikai politiskas deklarācijas līmenī.

Valdis Keris: «Uz šo brīdi praktiskajam darbam NAP nav derīgs.»

vērā. Mūsu priekšlikums bija kā indikatoru iekļaut darba ražīgumu, un tas arī tika iekļauts. Mēs arī gribētu, lai plānā nav runa tikai par radošajām industrijām, bet lai parādītos arī tradicionālo nozaru attīstība.

Visvairāk mani satrauc tēze, ka jānodrošina par produktivitāti straujāku algu pieauguma ierobežošanu. Tas faktiski nozīmē to, ka mēs jau plānā ieprogrammējam mūsu atpalcību un ka algas nekad nebūs adekvātas.

E.Z.: Jau 90. gados tika pateikts, ka ir trīs vaļi, kas nosaka, kā valsts attīstās: cilvēkresursi, administratīvā kapacitāte un infrastruktūra. Šobrīd pastāv uzskats, ka administrācija ir tikai ministrijas, bet cilvēki reāli dzīvo tajā telpā, ko pārvalda pašvaldības. Paralēli NAP pastāv arī t.s. operacionālās programmas, kas iekļauj praktisku naudas sadali turpmākajiem 7 gadiem. Un, lai gan tika solīts, ka nauda netiks centralizēti menedžēta, jāatzīst, ka pašreizējā decentralizācijas izpratnē mēs daudz neatšķiramies no Padomju Savienības.

Egils Baldzēns:
«Izdevās pārliecināt, ka sociālo partneru viedoklis ir jāņem vērā.»

Arī reģionālās reformas pamatošana ir saistīta ar šīm trim lietām, kuras es jau minēju. Kamēr pašvaldībām nebūs tik liela administratīvā rīcībspēja, lai radītu infrastruktūru, kas notur cilvēkresursus, sistēmiski nekas nemainīsies. Plānā bija jābūt konkrētai prioritātei — pašvaldību infrastruktūras attīstība, kam apakšā ir reāls finansējums.

R.P.: Arī man liekas nepareizi, ka plānā nav izvirzītas konkrētas prioritātes nozares labklājības attīstībai, un mani neatstāj sajūta, ka NAP ir lielā vēlmju grāmata. Apsveicami, ka plāns deklarē nevalstisko organizāciju iesaistīšanu lēmumu pieņemšanas procesos. Tomēr man gribētos, lai lēmumu pieņemšanas procesam būtu ne tikai deklaratīvs raksturs, bet arī likumiskā bāze. Pretējā gadījumā tam nav jēgas.

E.Z.: Prioritātes īstenošanā ir noteiktas, tikai tās nav paustas vārdiem. Skaidrs ir tas, ka nodokļu sistēma nav izdevīga uzņēmējiem, un slēptā veidā nodokļu sistēmā ir iestrādāta prioritāte — īpašumu attīstība. Uzņēmējiem ir jāpalīdz, atbalstot jau strādājošo darbinieku kvalifikācijas paaugstināšanu. Turklāt mēs esam nepamatoti «uzpūtuši» kontrolējošās institūcijas, kas apgrūtina uzņēmēju darbu. Kad patiesībā rodas papīrs? Papīrs rodas tad, kad ir neuzticēšanās, kas valda mūsu valstī.

Edgars Zalāns:
«Plānā bija jābūt konkrētai prioritātei — pašvaldību infrastruktūras attīstība.»

kajā apspriešanā ar savu redzējumu par valsts attīstību. Jo kvalitatīvāka tā būs, jo lielākas iespējas, ka, sekojot NAP kompasam, aiziesim pareizajā virzienā.

Pats NAP un informācija par plānotajām sabiedriskajām apspriedēm pieejama interneta mājas lapā www.nap.lv.

Nacionālais attīstības plāns — tikai vīzija, jeb — ko nevar celt, nevar nest

Elina Egle
Latvijas Darba devēju konfederācijas ģenerāldirektore

Latvijas Darba devēju konfederācija (LDDK) iesaistījās Nacionālā attīstības plāna (NAP) izstrādē un panāca ievērojamu atbalstu darba devēju viedoklim, tomēr LDDK biedri plānu nevar viennozīmīgi atbalstīt.

NAP projekts šobrīd drīzāk atbilst ilgtermiņa vīzijai, kurā lietoti ambiciozi paziņojumi bez argumentācijas. Ir pasludinātas rūpes par cilvēku, taču par konkrētu cilvēku — Latvijas iedzīvotāju — labklājību NAP tekstā ir teikts ļoti maz. Projektu caurvij uzstādījums nevis «valsts cilvēkam», bet gan «cilvēks valstij», kā totalitārisma laikos.

LDDK atbalsta virzību uz zināšanām balstītas tautsaimniecības veidošanā, tāpēc jāņem vērā esošo nozaru ieguldījums IKP veidošanā, un radošo industriju izvirzīšana par turpmāko tautsaimniecības prioritāti ir kārtējais skaistais termins. Papildus jāpiešķir lielāks atbalsts arī tādām konkurētspējīgām nozarēm kā izglītība un veselības aprūpe, transporta pakalpojumi.

NAP ir jādefinē ne tikai vispārīgi mērķi, bet jānosaka risināmie uzdevumi, realizācijas mehānismi, rezultatīvie rādītāji un plānotais finansējums. Tā vietā rezultatīvo rādītāju tabula netika apspriesta ar sociālajiem partneriem, rādītāji ir nepilnīgi un pretrunīgi. Piemēram, neskatoties uz to, ka par galveno turpmākās attīstības pamatu NAP pasludina izglītoto cilvēku, joprojām nav zināms tas, cik naudas 2010.gadā plānots iztērēt uz vienu izglītojamo un vienu studentu gadā. Šobrīd šīs summas ir dramatiski zemas! Uzskatām, ka darbs pie NAP pilnveides obligāti jāturpina!

NAP paredz pavērsienu domāšanā un attieksmē

Māris Kučinskis (LR Reģionālās attīstības un pašvaldību lietu ministrs)

Nacionālais attīstības plāns (NAP) nav tikai kārtējais deklaratīvais dokuments, bet tajā rakstūtais nākamajiem septiņiem gadiem jāpārvērtē par dzīves realitāti. Pašlaik notiek Nacionālās sabiedriskās apspriešana, un tas, kādā veidā vislabāk īstenot NAP īstenošanas uzraudzību, ir viens no jautājumiem, kuru mēs vēlamies noskaidrot no iedzīvotājiem.

Plāns attieksies uz visiem Latvijas iedzīvotājiem un ietekmēs tos visus. Mūsu mērķis ir, lai 2013. gadā mēs dzīvotu labāk. To varam sasniegt, ja uzsvāru liekam uz modernajām tehnoloģijām, inovācijām, kā arī izglītību. Mēs vēlamies aicināt cilvēkus paaugstināt konkurētspēju un pilnveidot savas prasmes, tādēļ liela uzmanība tiks pievērsta mūžizglītībai. Mērķis ir izglītots cilvēks, kas strādā tehnoloģiski attīstītā uzņēmumā.

Vēlos vēlreiz uzsvērt, ka sagatavotais NAP daudzās jomās ir novatorisks vai pat revolucionārs. Tas paredz pavērsienu domāšanā, attieksmē, kā arī sabiedrības iesaistē. NAP centrā ir cilvēks, un Latvijas izaugsme tiks balstīta uz cilvēku zināšanām, prasmēm, talantiem, kā arī spēju un vēlmi to rīcībā esošo kapitālu, zināšanas un tehnoloģijas efektīvi izmantot.

Vai tiesības uz izdienas pensijām ir sociālā dialoga produkts?

Šā gada februārī Labklājības ministrijas izstrādātā koncepcija «Par izdienas pensiju piešķiršanu» neparedz izdienas pensiju saņēmēju loka paplašināšanu.

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība (LBAS) Ministru prezidentam Aigaram Kalvītim nosūtītā vēstulē paudusi nostāju, ka Labklājības ministrijas (LM) šā gada februārī izstrādātā koncepcija ir dokuments, kurā atspoguļota tikai LM konceptuālā nostāja jautājumā par izdienas pensiju piešķiršanas kārtību un tajā netika ņemti vērā nedz citu ministriju, nedz sociālo partneru, nedz sabiedrības viedokļi. Bez tam koncepcija aizstāv tikai to personu intereses, kuriem jau ir tiesības uz izdienas pensijām, vai tos, kuriem jautājums par minēto tiesību nodrošinājumu Saeimā ir izskatīšanas un pieņemšanas stadijā. Pret pārējiem darbiniekiem, kuriem darbs pat lielākā mērā ir saistīts ar profesionālo iemaņu zudumu, LM nostāja ir nepārprotama: izdienas pensiju saņēmēju loku nepaplašināt. Valstī turpinās sabiedrībai nepieņemama

prakse, kad valdība jautājumu par to darbinieku kategorijām, kurām būtu minētās tiesības, nerisina kompleksi un neizstrādā vienotu pieeju šās problēmas risināšanai. Tādējādi tiek pārkāpts vienlīdzības princips par atsevišķu personu kategoriju tiesībām uz izdienas pensijām par darbu ar profesionālo iemaņu zudumu un saglabāta sociālā spriedze sabiedrībā.

LBAS jau vairākkārt ir aicinājusi atbildīgās institūcijas pievērst šai problēmai attiecīgo uzmanību, iesniedzot tām provizorisko profesiju sarakstu, kurām būtu jāparedz šīs tiesības, kā arī izstrādājot attiecīgos likumprojektus.

Savā vēstulē LBAS aicina Kalviša kungu nesasteidzināt lēmuma pieņemšanu par atbalstu koncepcijā ietvertajam risinājumam nepaplašināt izdienas pensiju saņēmēju loku.

Brigita Fricone, Latvijas Izglītības un zinātnes darbinieku arodbiedrības juriskonsulte

Atšķirībā no daudzu nozaru darbinieku darba apstākļiem pedagoga darba apstākļus nav iespējams uzlabot, ieviešot modernas tehnoloģijas. Pedagogu darba specifika ir tiešā saskare ar bērniem, un tas ir

cēlonis profesionālo iemaņu zudumam. Tāpēc valstij jānodrošina pedagogiem tiesības uz izdienas pensijas pieprasīšanu pēc noteikta laika nostrādāšanas savos amatos. Neatbalstām Labklājības ministrijas viedokli par izdienas pensijas saņēmēju loka nepaplašināšanu.

Latvijas Veselības un sociālās aprūpes darbinieku arodbiedrības priekšsēdētāja vietniece Ruta Viksna

Saskaņā ar 2005. gada 19. jūlijā valdības pieņemtajam pamatnostādņem par neatliekamās medicīniskās palīdzības operatīvā dienesta darbinieku sociālajām garantijām, LVSA ir sagatavojusi projektu «Likums par neatliekamās medicīniskās palīdzības operatīvā dienesta darbinieku sociālajām garantijām», kurā ir iestrādāta arī sadaļa «Izdienas pensijas», paredzot šo pensiju piešķiršanu par darbu ekstremālos apstākļos un profesionālo iemaņu zudumu pirms vecuma pensijas piešķiršanas.

Tā kā jauna likuma pieņemšana ir ilgstošs process, LVSA un Veselības ministrija meklē iespējas jau 2006. gadā izveidot izdienas piemaksu sistēmu.

Vienlaikus LVSA ir sagatavojusi arī otru projektu «Ārstniecības personu izdienas pensiju likums», kurā profesiju loks ar tiesībām uz izdienas pensiju ir paplašināts, iekļaujot tajā arī anestezioloģijas, reanimatoloģijas un tiesu medicīnas ārstniecības personas.

Aleksandrs Muhlinkins – Latvijas Dzelzceļnieku un satiksmes nozares priekšsēdētāja vietnieks

Mūs pārsteidz nekonekvēntā Labklājības ministrijas pozīcija par izdienas pensiju piešķiršanu un ne-

vēlēšanās meklēt reālo risinājumu, kā sociāli aizsargāt to profesiju darbiniekus, kuru veselībai un psihofizioloģiskām spējām valsts izvirza īpašas prasības. Tā vietā tiek piedāvāts saglabāt valsts noteiktās īpašas prasības šo profesiju darbiniekiem, vienlaicīgi no valsts puses neradot viņiem nekādas adekvātas valsts garantijas.

Mēs uzskatām, ka risinājumam un garantijām jābūt konkrētām, nevis tikai solījumiem par gaišu nākotni. Mēs vēlamies šo jautājumu risināt pie apaļā sarunu galda, nevis piketos vai streikos.

Sākusies vēstulju akcija par darbinieku tiesībām uz izdienas pensijām

Ja Jums nav vienalga, kā valstī tiek risināts konceptuālais jautājums par tiesībām uz izdienas pensijām, aicinām atbalstīt Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības (LBAS) vēstulju akciju un nosūtīt vēstuli premjerministram A. Kalvītim un Saeimas Sociālo un darba lietu komisijas priekšsēdētājam J. Stalidzānei.

Vēstuli varat izdrukāt LBAS mājas lapā www.lbas.lv.

2006. – jauniešu darba aizsardzības gads

Šo gadu Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra nolēmusi velēt pastiprināt rūpēm par strādājošiem jauniešiem līdz 23 gadu vecumam jo, kā liecina statistika, nelaimes gadījumi darbā par 50% biežāk skar gados jaunus strādniekus galvenokārt viņu nepietiekamās pieredzes dēļ, turklāt šādu nelaimes gadījumu skaits turpina pieaugt.

Šā gada Eiropas nedēļa drošībai un veselības aizsardzībai darbā «Drošs sākums», kas norisināsies šoruden no 23.—27. oktobrim, tiek velēta jauniešiem, lai nodrošinātu viņiem drošu un nekaitīgu darba dzīves sākumu. Eiropas nedēļas kampaņas tradicionāli orientējas uz uzlabotas profilakses veicināšanu darba vietas līmenī, iesaistot visas attiecīgās ieinteresētās puses. 2006. gadā kampaņa veicinās arī aktivitātes

skolās, koledžās un plašākā pieaugušo izglītības municipālā sistēmā, kā arī veicinās jautājumu starp attiecīgajiem politikas veidotājiem izglītības jomā.

Paralēli visiem citiem kampaņas pasākumiem izsludināta arī «Labās prakses balva», kurai pieteikties var gan uzņēmumi, gan nevalstiskās organizācijas. Ar terminu labā prakse saprot praktisku, efektīvu risinājumu dažādām ar darba aizsardzību

saistītām problēmām, ko ir izstrādājis vai veiksmīgi izmanto kāds uzņēmums, organizācija vai valsts. Atšķirībā no zinātniskiem rakstiem un teorētiskiem pētījumiem labā prakse ir praktisks, efektīvs risinājums, kas jau tiek pielietots un darbojas.

Sīkāka informācija par kampaņu un plānotajiem pasākumiem ievietota Eiropas Darba drošības un veselības aizsardzības aģentūra mājas lapā www.osha.lv.

28. aprīlis — Vispasaules darba drošības un veselības diena

Kopš 2003. gada 28. aprīlis pasaulē tiek atzīmēts kā Vispasaules darba drošības un veselības diena. Arī Latvijas arodbiedrības ik gadu cenšas atgādināt saviem biedriem par tiesībām strādāt drošā vidē. Piemēram, Celtnieku arodbiedrība un sabiedrisko pakalpojumu darbinieku arodbiedrība «LAKRS» saviem uzņēmumiem nosūta plašu analītisku informatīvo materiālu par nelaimes gadījumiem nozarē iepriekšējā gadā. Tajā arodbiedrības aicina 28. aprīli un gatavošanos šai dienai izmantot dažādiem pasākumiem: sapulcēm darba vietās, apmācībai darba aizsardzības jautājumos un darba koplīgumu slēgšanai, kā arī mudina pieminēt kolēģus, kas cietuši nelaimes gadījumos darbā.

Arī Latvijas Meža nozaru arodbiedrība šajā dienā cenšas pievērst darba devēju, nodarbināto un valsts institūciju uzmanību cilvēka aizsardzībai darba vidē. Šis arodbiedrības darba aizsardzības un tiesību sektora vadītājs Āris Smildziņš aicina gan drukātos, gan elektroniskos medijus savos izdevumos un raidījumos aktualizēt darba aizsardzības problēmas.

Ā. Smildziņš arī min interesantu faktu, ka Starptautiskā Arodbiedrību konfederācija par šīs piemiņas dienas kopdziesmu ir izvēlējusies dziesmu «Kas raud?», kas sarakstīta, izmantojot latviešu tautas dziesmas «Kas tie tādi, kas dziedāja» melodiju.

Armands Šenfēlds, mācās RTU Enerģētikas un elektrotehnikas fakultātes 1. kursā

Ikvienam darbiniekam ir svarīgi apzināties risku savā darba vietā, bet ir jautājumi, kuros jāorientējas tikai darba aizsardzības speciālistam.

Man gan nav nācies saskarties ar darba aizsardzības pārkāpumiem, bet ir dzirdēti gadījumi no draugiem. Man šķiet, ka vairumā gadījumu dažādu iemeslu dēļ grēko paši darba ņēmēji un neizmanto pieejamos darba aizsardzības līdzekļus, tāpēc nepieciešama plašāka informācija par piemēriem no dzīves. masu medijos.

Mikēlis Ragainis, mācās RTU Enerģētikas un telekomunikāciju fakultātes maģistrantūras 2. kursā

Es nevaru teikt, ka ļoti orientējos darba aizsardzības jautājumos, bet nepieciešamības gadījumā zinu, kur meklēt informāciju. Man šķiet, ka likums katrā uzņēmumā paredz cilvēku, kas zina darba aizsardzības principus.

Esmu dzirdējis par darba aizsardzības noteikumu pārkāpumiem, kad no liela augstuma nokrita kāds nelegālais būvstrādnieks. Pēc šī gadījuma uz darba vietu atbrauca darba inspektors, padzēra kafiju kopā ar būvdarbu vadītāju, un nekādas sankcijas nesekoja.

Kampaņa «Drošs sākums»

Kampaņa «Drošs sākums» ir divi atšķirīgi elementi:

Darbavietā:

- jaunie darbinieki — veicināt riska apziņu un paaugstināt darba drošības un veselības aizsardzības riska apziņas līmeni un zināšanas par to, ko darīt, uzsākot darbu;
- darba devēji — nodrošināt drošu un piemērotu darbu, mācības un uzraudzību, un apzināties, kas jādara, jauniešiem uzsākot darbu.

Izglītības sistēmā:

- skolas un koledžās — veicināt izpratni par risku un darba drošību un veselības aizsardzību kā izglītības neatņemamu daļu; sagatavot jauniešus pirmajai darba dienai un viņu atbildībai par šiem jautājumiem turpmākajā karjerā;
- jauniešu organizācijas — veicināt riska apziņu un riska profilaksi kā neatņemamu organizācijas darbību daļu; sagatavot jauniešus plašākai darba pasaulei;
- profesionālās sagatavošanas centri — veicināt izpratni par risku un darba drošību un veselības aizsar-

dzību kā būtisku apmācības daļu; sagatavot jauniešus darba dzīvei;
- izglītības institūcijas — veicināt darba drošības un veselības aizsardzības jautājumu iekļaušanu izglītībā un jauniešu nodarbinātības politikā, līgumos un rīcībā.

Kampaņa «Drošs sākums» ietver:

- informācijas materiālus visās oficiālajās ES dalībvalstu valodās;
- apziņas līmeņa paaugstināšanas plakātus un bukletus;
- daudzvalodu tīmekļa vietni;
- jaunu video konkursu, lai atrastu «Eiropas gada jauno filmu veidotāju»;
- Eiropas «Labās prakses balva»;
- īpašus notikumus un pasākumus visā Eiropā, lai nodotu kampaņas galvenos paziņojumus visām lielām un mazām, sabiedriskām un privātām, vietējām, valsts un starptautiskām organizācijām. Iepriekšējās kampaņās bija tūkstošiem notikumu visā Eiropas Savienībā, daudzus no kuriem koordinēja Aģentūras valstu kontaktpunktu tīkls 25 ES dalībvalstīs.

Jūrnieku arodbiedrības attiecības ar Latvijas Kuģniecību uzlabojas

Lai aizstāvētu savas tiesības, jūrnieki — arodbiedrības biedri 2005. gadā uz kuģa «Taganroga» rīkoja divu dienu streiku.

Latvijas Tirdzniecības flotes jūrnieku arodbiedrība (LTFJA) pašreiz ir noslēgusi kopīgumu ar Latvijas Kuģniecību (LK) ar 29 kuģu apkalpēm, kas strādā zem citu valstu karogiem. Šobrīd ir uzsāktas sarunas ar LK par kopīguma noslēgšanu ar kuģiem, kuriem plīvo Latvijas karogs. Tādējādi arī šo jūrnieku tiesības varētu aizstāvēt organizācija, kas dibināta pirms piecpadsmit gadiem un apvieno vairāk nekā 8 000 biedru. Par šo procesu un ar to saistītām problēmām stāsta LTFJA prezidents **Igors PAVLOVS**.

Uz LK piederošajiem kuģiem strādā aptuveni 1200 jūrnieku, no kuriem vairāk nekā 70% ir mūsu arodbiedrībā. Zem Latvijas karoga pašreiz strādā 7 LK kuģi, attiecībā uz kuriem mēs vēlamies noslēgt kopīgumu. Lai izprastu šī procesa gaitu un tā nozīmīgumu, nedaudz

atskatīšos vēsturē.

No 1991. gada līdz LK privatizācijai 2002. gadā mūsu arodbiedrības sadarbība ar Latvijas Kuģniecību bija produktīva un vērsta uz abpusēji racionālu dialogu. Pēc LK privatizācijas mainījās tās vadība. Un turpmākie notikumi diemžēl pasliktināja mūsu attiecības ar kuģniecību. Tajā laikā kopīgums starp LTFJA un LK aptvēra visus kuģniecības kuģus, jo tie strādāja zem ārzemju karogiem, un mēs kā Starptautiskās Transporta darbinieku federācijas (International Transport Workers' Federation) biedri bijām tiesīgi slēgt kopīgumu ar šiem kuģiem. Neilgi pēc privatizācijas LK vadība gribēja izmainīt kopīguma nosacījumus un samazināt to darbinieku algas, kuri strādāja uz refrīžeratorkuģiem. Arodbiedrība, protams, nepiekrīta šīm izmaiņām, bet LK vienpusēji mēģināja samazināt darba algas šo

kuģu apkalpēm. Mēs uzskatām, ka līdz ar to tika pārkāpti kopīguma nosacījumi. Diemžēl sarunu ceļā neizdevās panākt vienošanos ar kuģniecību, tāpēc bijām spiesti rīkot divu dienu streiku uz kuģiem «Akadēmiķis Čelomejs» un «Akadēmiķis Bočvars». Pēc smagām pārrunām tomēr izdevās rast kompromisu ar LK vadību. Konflikts bija atrisināts, taču plaša starp arodbiedrību un LK palika — mēs nebijām apmierināti ar kuģniecības mēģinājumu samazināt jūrniekiem algas, bet viņi droši vien negaidīja tik radikālu rīcību no arodbiedrības puses. Vēlāk — 2003. gadā - sekoja vēl viens konflikts, kas risinājās jau ar tiesu darbiem. Tiesa pēc mūsu prasības arestēja divus kuģus, kā arī rīkojām Rīgas ostā divu dienu streiku uz tankkuģa «Taganroga». Bet līdz ar to attiecības starp arodbiedrību un Latvijas kuģniecību bija kļuvušas tik saspīlētas, ka par di-

alogu vairs nebija runas.

2003. gada rudenī LK uzsāka 7 kuģu pārreģistrēšanu Latvijas Kuģu reģistrā, t.i., zem Latvijas karoga. Šo LK virzienu mēs atbalstījām. Saskaņā ar Latvijas Darba likumu mums bija tiesības noslēgt kopīgumu, jo uz šiem kuģiem bija vairāk kā 70% mūsu arodbiedrības biedru. Tomēr kompānija izvēlējās citu ceļu. Viņi «rekomendēja» jūrniekiem iestāties citā Latvijā reģistrētā arodbiedrībā, ja jūrnieki gribot turpināt darbu uz kuģiem zem Latvijas karoga. Tādā veidā mēs zaudējām tiesības slēgt kopīgumu ar šo kuģu komandām. Nākamajos divos gadus šī lieta kļuva par diezgan asa konflikta iemeslu starp LTFJA un LK.

2005. gadā LK sākās demokrātiski procesi. Tā paša gada beigās, kad mūsu arodbiedrībai beidzās kopīguma termiņš ar ārvalstu karogu kuģiem, mēs panācām vienošanos, ka

kopīgums ar LTFJA atkal tiek slēgts ar visām šīm apkalpēm, bet Latvijas Kuģniecība ievēros visu likumdošanu un strādājošo izvēles brīvību, slēdzot kopīgumu attiecībā uz kuģiem, kas strādā zem Latvijas karoga.

Attiecības ar pašu Latvijas Kuģniecību pēdējā laikā ir strauji uzlabojušās, tāpēc domāju, ka gaidāmās sarunas varētu virzīties ļoti veiksmīgi. Mūsu pietiekami ilgajā arodbiedrības darba pieredzē visas problēmas esam mēģinājuši risināt sarunu ceļā. Taču, ja tas neizdodas, tad, manuprāt, spēcīgai arodbiedrībai ir jāorganizē streiks, lai aizstāvētu savu biedru intereses. Tāpēc vēlos uzsvērt, ka jūrniekiem jāspēj pastāvēt par savām tiesībām. Nepieciešamības gadījumā viņiem jābūt gataviem uz saliedētu un solidarū rīcību, lai panāktu pozitīvu rezultātu un kompromisu attiecībās ar darba devēju.

Vērtēs biedru skaitu

Imants Vikmanis,
AS Latvijas kuģniecība (LK) valdes priekšsēdētājs

Mēs esam ieinteresēti uzklauzīt arodbiedrību izteiktos priekšlikumus un veidot racionālu dialogu to apspriešanai. Izņēmums nav arī Latvijas Tirdzniecības flotes jūrnieku arodbiedrība (LTFJA), ar kuru mūs vieno sadarbība dau-

zdu gadu garumā. Pašreiz turpinās pārrunas par vēl septiņiem zem Latvijas karoga strādājošiem kuģiem. Ņemot vērā, ka kuģu ekipāžas locekļi ir gan LTFJA, gan Latvijas Nacionālās jūrnieku arodbiedrības (LNJA) biedri, tiek precizēta ekipāžas locekļu piederība konkrētai organizācijai. Turklāt katrai arodbiedrībai ir iedoti ekipāžu saraksti, kā arī netiek liegtas tiesības ar tām kontaktēties, nosūtīt informāciju un veikt citas aktivitātes, kas neietekmē jūrnieku tiešo darba procesu.

Te jāatceras, ka Latvijas Darba likuma 10.pantā ir noteikts: «Ja ir vairākas darbinieku arodbiedrības, tās kopīgām sarunām ar darba devēju pilnvaro savus pārstāvjus proporcionāli katras arodbiedrības biedru skaitam, bet ne mazāk kā vienu pārstāvi katra. Ja sarunām ar darba devēju izvirzīti vairāku arodbiedrību pārstāvji, viņi pauz vienotu viedokli.» Tātad tieši kuģu ekipāžu locekļu piederības tai vai citai arodbiedrībai kopsūma ir izšķirošs faktors tās izvēlē.

Arodbiedrība vienmēr aizstāvēs savējos

Latvijas Kultūras darbinieku arodbiedrību federācija (LKDAF) pārstāv kultūras nozarē strādājošo darba ņēmēju intereses, aizstāv to likumīgās tiesības, kā arī sniedz konsultācijas par darba likumdošanas jautājumiem. Tās biedru skaits sniedz jau ceturtajā tūkstoši LKDAF izveidota pirms 15 gadiem, un šā gada 22.aprīlī notiks tās sestais kongress. Par aktualitātēm kultūras nozarē un federācijas darbībā sarunājāties ar tās priekšsēdētāju **Aldi Misēviču** un juriskonsultu **Maiju Pastari**.

Pēdējā laikā par notikumiem kultūras nozarē var dzirdēt teju vai ik uz soļa. Kā zināms, liela ažiotaža bijusi ap Kultūras ministrijas iecerēto Latvijas Nacionālā simfoniskā orķestra (LNSO) un akadēmiskā kora «Latvija» reorganizāciju, Latvijas Nacionālās operas solistu atalgojumu, Nacionālā teātra aktieru un tehnisko darbinieku neapmierinātību ar teāt-

ra nu jau bijušā direktora Viestura Rieksta darbību. Kā uzsver A. Misēvičs, iespējams, jautājums par LNSO nebūtu nonācis līdz tādai konfliktsituācijai, ja orķestra darbinieki būtu federācijas biedri. «LKDAF ir vienošanās ar Kultūras ministriju par sadarbību. Iecerētās pārmaiņas bez mūsu piekrišanas īstenot nedrīkstētu. Mums būtu tiesības šo reorganizācijas procesu apturēt,» skaidro federācijas vadītājs. Tā kā LNSO nav LKDAF dalīborganizācija, pamata iekļauties nebija. Pirms dažiem gadiem notika reorganizācija Valsts aģentūrā «Tautas mākslas centrs», kur ir darbinieku arodbiedrība - LKDAF dalīborganizācija. Arodbiedrībai iesaistoties reorganizācijas procesā, visi darbinieki darbavietas saglabājuši. Tieši tāpēc šodien tik svarīgi būt arodbiedrībā, lai varētu ar pārnākumiem pretoties netaisnīgiem lēmumiem «es tā nolēmu, un tā būs» vai, citiem vārdiem runājot, da-

lība arodbiedrībā izslēdz iespēju, ka darba devējs nerēķinās ar darba ņēmēja viedokli vai pat neuzklausa to. Spilgts piemērs tam, ar ko beidzas nerēķināšanās ar darbinieku viedokli, bija senais konflikts starp

«Atbilstoši mūsu dzīves kvalitātei vairs nedrīkst tā strādāt — es te tagad esmu direktors, skaldū un valdu, kā man ienāk prātā».

Latvijas Nacionālā teātra darbiniekiem un direktoru V. Riekstu. Vadītāja nevēlēšanās vai neprasme sarunāties ar saviem darbiniekiem bei-

dzās ar neuzticības izteikšanu pašam direktoram. A.Misēvičs: «V. Rieksta lielākā kļūda bija darbinieku neinformēšana. Zinot, kāda ir reālā situācija teātrī cilvēki to izprātis. Jo nezināšana biedē, rada aizdomas, visādas nevajadzīgas idejas, kas jau tā saspīlētai situācijai par labu nenāk.»

LKDAF uzsver, ka ir jāievēro Eiropas Savienības direktīvas. Piemēram, direktīva par konsultēšanos ar darbiniekiem, to uzklauzīšanu un informēšanu. «Atbilstoši mūsu dzīves kvalitātei vairs nedrīkst tā strādāt — es te tagad esmu direktors, skaldū un valdu, kā man ienāk prātā. Šodien jārespektē ES normas, un šī konsultēšanās ir jāīsteno,» norāda A.Misēvičs. Darba ņēmējam ir tiesības saņemt informāciju no administrācijas visos jautājumos, kas skar nodarbinātību un viņu darba attiecības.

LKDAF juriste Maija Pastare pie-

bilst, ka arī Darba likuma 11.pants tagad ir papildināts — tieši par šo informēšanu un konsultēšanos. «Darba devējam šie grozījumi ir jārespektē, bet praksē mēs saskaramies ar gadījumiem, kad tas netiek darīts. Apzināti vai neapzināti šīs jaunās izmaiņas reizēm pat nav pamanītas. Katru reizi, kad rodas konfliktsituācija, par minētajiem grozījumiem atgādinām. Šie ir gadījumi, kad mēs varam palīdzēt, darba devējam norādot, ka ir tiesības un pienākumi, kas jāievēro.»

«Aicinājums ir tikai viens — lai tie, kas vēl nav arodbiedrības biedri, izlasot šo rakstu, izdara vienīgo secinājumu, kas nupat ir pēdējais laiks pievienoties. Arodbiedrība faktiski ir vienīgā institūcija, kas reāli var kādu aizstāvēt. Ja esi arodbiedrības biedrs, tevi nevar atbrīvot no darba, nesaskaņojot to ar arodbiedrību. Un arodbiedrība savējos aizstāv,» sarunas beigās uzsver LKDAF vadītājs.

Sakaru nozarē strādājošie atpūšas sportojot, dejojot un dziedot

Zoja Semjonova —
Latvijas Sakaru darbinieku
arodbiedrības prezidente

Dzīvī ir jābūt ne tikai darbam, bet arī priekam! Tieši tāpēc, ļaujot cilvēkiem atpūsties, kā arī iepazīt savus darbabiedrus un citus sakaru nozarē strādājošos, mūsu arodbiedrība atbalsta daudz sporta un kultūras pasākumu, kā arī tuvu un tālu ekskursiju organizēšanu. Lai uzzinātu, kādas īsti ir arodbiedrības biedru vēlmes un ieceres par nākošā gada sportiskajām vai kultūras aktivitātēm, katru rudenī veidojam īpašu «Vēlmju kastī». Tajā ikviens var uzrakstīt savu sapni par kādu pasākumu vai ideju par kādām regulārām sportiskajām aktivitātēm. Cilvēku atsaucība ik gadu ir liela, piemēram, šoruden tika iesniegti vairāk kā 140 patiešām interesanti priekšlikumi!

Protams, pagaidām nav iespējams piepildīt pilnīgi visas ieceres, tāpēc kopīgi ar darba devēju tiek izlemts, kuras no iesniegtajām idejām īstenojamas. Mums ir svarīgi, lai pasākumi būtu interesanti iespējami plašam cilvēku lokam, tādēļ pagaidām nākas atteikties no tādām mazliet neierastām un bīstamām aktivitātēm kā gumijlēšana vai izpletņu lēkšana.

Ļoti iemīļotas mūsu arodbiedrības biedru vidū ir sporta spēles — gan ziemas, gan vasaras mēnešos. Tā kā šogad par sniega trūkumu sūdzēties nevarēja, daudzi uzņēmumi

Latvijas Sakaru darbinieku arodbiedrības biedri
steidz baudīt pēdējos ziemas priekus «Žagarkalnā».

izbaudīja ziemas priekus slēpojot. Piemēram, Žagarkalnā norisinājās jauks uzņēmuma «Lattelekom» kalnu slēpošanas pasākums, kas īpašu atsaucību izpelnījās no jauniešu pusēs. Lai gan — ne jau tikai gados ļoti jaunie arodbiedrības biedri izbaudīja slēpošanas priekus — Žagarkalnā ar slēpēm un dēli brauca arī piecdesmit un sešdesmit gadīgi sporta mīļotāji!

No mūsu organizētajiem kultūras pasākumiem kā pazīstamāko

varam minēt ikgadējo Pašdarbnieku festivālu, kurš tradicionāli norisinās jau vairāk nekā desmit gadus. Šoruden festivāls notika Gulbenē un pulcēja visus tos sakaru jomā strādājošos, kas vēlējās uzstāties ar priekšnesumiem, piedalīties izstādē ar saviem rokdarbiem un fotogrāfijām vai vienkārši jaukā gaisotnē atpūsties. Bieži Pašdarbnieku festivālos piedalās arī mūsu mazie mākslinieki — strādājošo bērni, kuru sagatavotie priekšnesumi vienmēr iz-

pelnās skatītāju atsaucību un sirsnīgu aplausus.

Protams, pašdarbnieku festivālā neiztrūkstoši piedalās arī Latvijas sakaru darbinieku arodbiedrības pašdarbības ansambļi — tautas deju kolektīvs «Cīpars», temperamentīgā spāņu deju kopa «Colores» un vokāli instrumentālais ansamblis «No Comment», kuros aktīvi darbojas cilvēki, kurus vieno mīlestība uz deju un mūziku.

Tā kā mūsu arodbiedrības bied-

ri vēlas izmēģināt savus spēkus sportā, sacenšoties ar citu valstu komandām, un arī pašdarbnieku kolektīvi ar prieku uzstājas ārzemēs, Latvijas Sakaru darbinieku arodbiedrība ir kļuvusi par dalīborganizāciju starptautiskajā sakaru nozarē apvienībā «Union SCIPT».

Tagad Latvijas sakaru darbinieku arodbiedrības biedri regulāri piedalās starptautiskos basketbola, futbola un volejbola turnīros, kā arī Eiropas strādājošo sporta spēles. Visbiežākie mūsu viesi, protams, ir kaimiņvalstu komandas — lietuvieši un igauņi. Un ar prieku varam teikt, ka mūsu komanda ļoti bieži var lepoties ar līdera statusu!

Savukārt deju kolektīvs «Cīpars» sadraudzējies ar dienvidu valstu deju kolektīviem. Nesen mūsu dejojotāji viesojās Grieķijas pilsētā Salonikā un pārsteidza grieķus ar viņiem tik neierasto latviešu tautas deju un tērpiem. Sirsnīga draudzība izveidojusies arī ar portugāļu dejojotājiem, gan ciemojoties Portugālē, gan uzņemot portugāļu dejojotājus Latvijā.

Arī pavasarim atnākot, plānojam daudzus pasākumus. Piemēram, ar spēkiem mērosies Lattelekom grupas basketbola komandas un pirmo reizi arodbiedrības ietvaros tiks organizētas sacensības biljardā! Ceram, ka arī šis pavasaris būs jaukiem notikumiem bagāts un mūsu sakaru jomā strādājošie varēs pēc padarītā darba kārtīgi atpūsties un kopā ar darbabiedriem jauki pavadīt laiku.

Lieldienu laiks

Lai gan Lieldienas tiek svinētas ļoti daudzās valstīs, atzīmēšanas tradīcijas dažādām tautām ir atšķirīgas. Latvijā izplatītākās Lieldienu tradīcijas ir olu krāsošana un ripināšana, kā arī sišanās ar olām un šūpošanās, un katra no šīm nodarbēm saistīta ar kādu senu ticējumu. Lūkosim, kā Lieldienas atzīmē Bulgārijā, Zviedrijā un Karpatu ciemos dzīvojošie!

Bulgārijā olas tradicionāli tiek krāsotas sarkanās, lai gan tagad bieži izmanto arī citas krāsas. Olu krāsošana notiek Zaļajā ceturtdienā, un pēc dievkalpojuma olu aprok viņa dārzā, lai Dievs pasargātu vīnogulājus no krusas un dotu labu ražu. Dienu vai divas pirms Lieldienām katra bulgāru ģimene sūta dāvanu turku draugiem — maizes kuli un desmit līdz piecpadsmit sarkanās olas. Turki savukārt dāvanas nesējam iedod nedaudz naudas. Agrākos laikos saimniece dāvināja pa sarkanai olai katram viesim, bet tagad olas Lieldienās saņem tikai bērni. Arī olu cīņas ir plaši izplatīta tradīcija.

Zviedrijā tautas ticējumi vēsta, ka Lieldienās īpaši aktīvas bijušas raganas, bet viņu burvestības — īpaši iedarbīgas. Senāk Lieldienu ritā cilvēki nesteidzās kurt pavardu, jo uzskatīja, ka pirmā sieviete, no kuras mājas paceļoties dūmi, esot raganas. Lai pasargātos no ļaunajiem spēkiem, ļaudis kūra ugunskurus, šāva gaisā no bisēm, uz durvīm krāsoja krustus, zvaigznes un citas svētas zīmes, izkāra pār mājdzīvniekiem izkaptis un cirvjus, lai raganas nemoctu lopiņus. Tagad Zaļajā ceturtdienā vai Lieldienu priekšvakarā zēni un meitenes pārģērbjas par raganām un staigā no mājas uz māju. Ja viņi atnes Lieldienu vēstulīti,

saimniekam jāpacienā bērni ar saldumiem vai jāiedod viņiem kāda monēta.

Zviedrijas rietumos Lieldienu svinētāji vēl arvien sacenšas, kuram izdosies sakurt lielāku ugunsroku, bet šaušanu gaisā ir aizstājuši uguņošana. Zviedrijas ziemeļos bija izplatīta tradīcija, ka jauni puisi Lieldienu ritā ar bērzu žagariem pēra meitenes, līdz tās uzciņģa viņus ar kādu stiprāku dzeramo.

Karpatos Lieldienu laikā zēni aizrautīgi spēlē kokatisju. Viņi ripina pa plavu pilgti krāsotas olas un mēģina ar savu olu trāpīt pretinieka olai. Ja viena no olām iepļīst, to iegūst tas, kura ola palikusi vesela. Daudzos ciemos Lieldienu olu čaumalas met upītēs un strautos, lai pīlēm un zosīm būtu vairāk pēcnācēju. Šis ticējums saistīts ar pagānisma laiku priekšstatu, ka olas simbolizē auglību. Lieldienu laikā daudzos Karpatu ciematos skan zvani, jo, vadoties pēc ticējumiem, zvanīšana palīdz bitēm spīdot.

Interesanta Karpatu tradīcija — polivanja — saistās ar pirmdienu un otrdienu pēc Lieldienām. Pirmdien pa kaimiņu mājām staigā vīri un zēni, apšļakstot ar ūdeni sievietes un meitenes. Šļakstīdami ūdeni, viņi sauc: Hristos voskres (Kristus ir augšāmcēlies), bet sievietes viņiem atbild: voistinu voskres (Patiesi augšāmcēlies). Otrdien pienāk sievietes un meiteņu kārta ķerties pie polivanja. Uzskata, ka šis rituāls palīdz cilvēkiem aizmirst domstarpības un piedot aizvainojumus, turklāt tā esot sliktā zīme, ja tavai mājai laistītāji paiet garām.

Informācijas sagatavošanā izmantoti materiāli no Hanoveres latviešu Interneta mājas lapas www.latviesi-hanovere.de.

Kad, pirms Lieldienām strādājot, pabeidz otras meitas sāktu darbu, tad atņem tās brūtgānu. /M. Štāle, Kaltene./

Lieldienas ritā bez saules jāizkurina krāsns, tad darbi veicas visiem pa priekšu. /E. Laime, Tirza./

Lieldienas ritā vajaga priekš saules lēkta celties un iet uz avotu muti mazgāt. Tad atnāk atpakaļ, salasa skaidiņas, apskrej trīs reizes ap māju. Tad izslauka istabu un iet gulēt. Ja visu to tā padara, tad visu gadu ir čakls. /J. Cinovskis, Snēpele./

Lieldienas ritā jāsalasa skaidiņas, tad pārvēršas par naudu. /Jaunākās Ziņas, 1932. III, 26./

Veci ļaudis stāstīja, ka tie, kas lieldienās saulei lecot tekošā ūdeni muti nomazgāšot, tie vasarā nenodegšot melni, tiem pie darba nenākšot miegs. /Fr. Mekons. Latv. Avīzes, 1870. 15./

Ja pirms Lieldienām darba rīks no rokas izkrit, tad nākošā reizē ēst nedabūs. /Atbalss k. 1897. K. Kleķeris, Skujene./

Savu iesākto darbu nevajaga atdot otram, jo tad atdodot arī savu laimi. /E. Pļaviņa, Koknese./

Avīze izdota Eiropas Sociālā fonda Nacionālās programmas projekta «Latvijas Brīvo arodbiedrību savienības kapacitātes stiprināšana» ietvaros. Avīzes izdošanu līdzfinansē Eiropas Sociālais fonds.

Latvijas Brīvo arodbiedrību savienība
Bruninieku iela 29/31, Rīga LV 1001 Latvija
Tālrunis: 7270351; fakss: 7276649
E-pasts: lbas@lbas.lv
www.lbas.lv